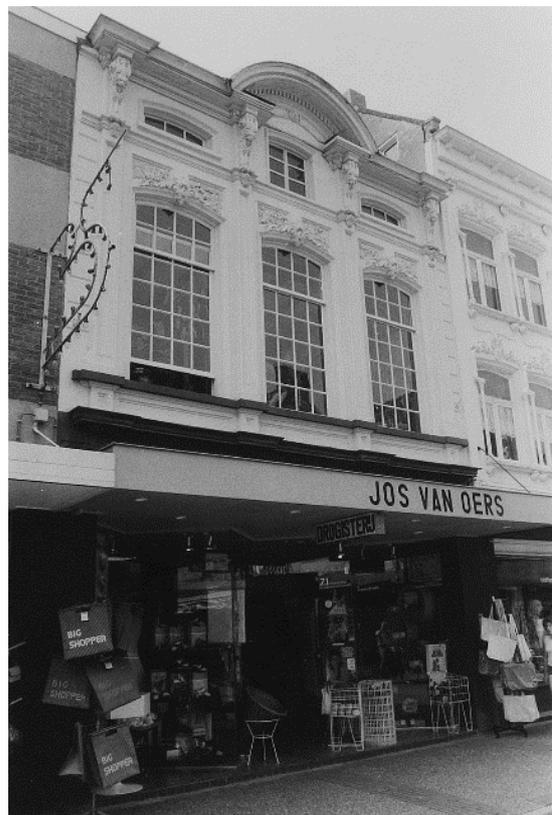

Blauwstraat 71 in Steenbergen

Werkgroep stadskernonderzoek

De werkgroep stadskernonderzoek heeft dit jaar onderzoek gedaan naar het karakteristieke pand aan Blauwstraat 71 in Steenbergen. De bewoningsgeschiedenis van het door ons onderzochte pand heeft vele sporen in de geschiedenis nagelaten. Zoals het pand er nu uitziet is het een mooi voorbeeld hoe een van oorsprong 17^e eeuwse pand is geëvolueerd tot een statige 19^e eeuwse woning en later tot een winkelwoonhuis. De huidige gepleisterde gevel heeft zeer duidelijke kenmerken van de eclectische vormentaal wat in de loop van de 19^e eeuw zeer gebruikelijk was en waar we in Steenbergen nog meer mooie voorbeelden van hebben. Zeer opvallend is de tweeënhalflaagse voorgevel, waarbij de bovenste ramen geflankeerd worden door consoleachtige elementen die de kroonlijst dragen met in het midden een gebogen fronton. Op de eerste verdieping zien we de getoogde en van een kuif voorziene ramen met schijnpilasters. De roedeverdeling van de ramen is in de jaren 60 van de vorige eeuw gewijzigd evenals de ondergevel. Omdat de voorgevel rond 1885 moet zijn gebouwd mag je ervan uitgaan dat Gregorius Dekkers en zijn vrouw Maria Dekkers-Léautaud de opdracht hebben gegeven om deze gevel te laten maken. Zij waren eigenaar van dit pand ca. 1876 tot 1901.

Eigenaren van 1621 tot en met 1792

Pas vanaf het jaar 1621 hebben we duidelijkheid wie de eigenaar is van het woonhuis op de plaats van het huidige pand Blauwstraat 71. Het is dan in bezit van drossaard en dijkgraaf Adriaan Vervest. Hij koopt dan de panden aan die nu op de plaats staan van Blauwstraat no. 65 tot en met no. 69, wat toen één pand was van de erfgenamen van Godevaert Clootwijck. Vervest voegt al deze panden samen tot één huis. Deze samenvoeging blijft in stand tot 1792.

Tussen 1621 en nog vóór 1636 wordt drossaard en dijkgraaf Gijsbrecht Dimmer eigenaar van deze samengevoegde panden. In 1639 blijkt hij al overleden te zijn want dan verkoopt zijn weduwe, Johanna Roojenboch het huis, schuur, stalling en twee hoven voor *f*6.000,- aan haar zoon mr. Johan Dimmer.

Burgemeester Johan van Hersteyn blijkt ook nog een tijdje eigenaar en mogelijk de bewoner te zijn. Zijn vrouw verkoopt het pand in 1651 aan Jacob Noiroot die er *f*3.000,- voor betaalt. De hof wordt gehuurd door dominee Schuler, de schuur en de mestput door Joan Steenput. In 1652 blijkt dominee Sweerens het pand te huren.

Als Jacob François Noiroot een tijdje de panden in de Blauwstraat in bezit heeft vraagt hij toestemming om een oliemolen op te richten. Hij laat dan een molen plaatsen in de tevens aangekochte schuur op het zuidwestgedeelte van zijn erf met een uitgang naar het Rongelstraatje. Als de erfgenamen van Noiroot het pand in 1662 verkopen blijkt dat hij toen er toch woonde want hij is in dit pand overleden. Bij deze verkoop hoort ook de oliemolen. Johan Vinck uit de Triangel koopt voor *f*6.800,- heel het complex. In 1688 is mede erfgenaam Nicolas Vinck voor en gedeelte eigenaar. Hij koopt dan 2/5 deel van de andere erfgenamen om het gehele te verkrijgen. Op hun beurt verkopen de volgende erfgenamen in 1707 het huis en erf voor *f* 2.000,- aan Dingeman Anemaat. De oliemolen komt dan in bezit van Jan de With die er *f*3.520,- voor betaalt.

Als de erfgenamen van schepen en bierbrouwer Johan de With de oliemolen in 1751 verkopen blijkt dat, de molen nog tot 1771 in bedrijf blijft. Het bijbehorende huis komt niet overeen met de huidige huizen met de nummers 65 tot en met 71. Het gaat om de huisnummers 61 en 63 en er is dan geen relatie meer met het huidige pand Blauwstraat 71.

De eigenaar van het pand met het huidige nummer 71 is zoals eerder vermeld de familie Anemaat. De oud-burgemeester en griffier Sebastiaan Anemaat, overlijdt in 1744 in Colijnsplaat. In 1762 blijkt Anna Ida Anemaat eigenaresse van het pand. Zij was de echtgenoot van secretaris en griffier Adriaan Anemaat. Als zij in 1792

komt te overlijden wordt het pand openbaar verkocht. Er is dan sprake van; *"Een goed plesant en hegt sterk huis, schoone tuyn , ruime plaats met deselfs aanhorige washuis en een turfschuur en houtschuur"*. Koper is dominee Johan Prince van Houwerton voor f 5.175,-. Nog geen maand later verkoopt hij het noordelijk deel van het huis en een gedeelte van de plaats en het erf. Landman Jan Tuinders wordt de nieuwe eigenaar. Hij betaalt er f 2.300,- voor.

Eigenaren van 1621 t/m 1792 op de huidige huisnummers 71, 69 en 67

Adriaan Vervest, drossaard en dijkgraaf	1621- voor 1636
Gijsbrecht Dimmer, drossaard en dijkgraaf Johanna Roojenboch, weduwe van Gijsbrecht Dimmer	voor 1636-1639
Johan Dimmer	1639- voor 1651
mede erfgenaam Maria van Asperen, weduwe van Johan van Herstejn	voor 1651-1652
Jacob François Noirot en erfgenamen	voor 1652-1662
Johan Vincken en erfgenamen	1662-1688
Nicolaas Vinck, wijnsteker	1688-1707
Sebastiaan Anemaat, oud-burgemeester en griffier en erfgenamen	1707-1762
Anna Ida Anemaat, weduwe van oud-burgemeester, secretaris en griffier Adriaan Anemaat en erfgenamen	1762-1792
Dominee Johan Prince van Houwerton	1792-1792

Periode van eigenaren na 1792

De samenvoeging van 1621 wordt weer ongedaan gemaakt en dit pand is nu weer het huidige pand met huisnummer 71. Omdat dit pand al die jaren een onderdeel vormde van meerdere panden is de indeling afwijkend van een traditioneel woonhuis. Bij de koop behoort; een groot salet, kelderkamer met een onderliggende kelder, de keuken met daarachter nog een annex buitenkeukentje en een binnenplaatsje.

Bij de boedelbeschrijving van 1851 wordt duidelijk hoe men het afgesplitste pand heeft ingedeeld. Het salet, ook wel een salon genoemd, was in het vorige pand een ontvangstkamer ofwel een zitkamer waar men verbleef zonder dat men een activiteit ondernam. Het salet was zo groot dat er een winkel en binnenkamer van gemaakt kon worden. De kelderkamer met kelder is dan nog aanwezig en de keuken daarachter ook.

Maar voor het zover is verkopen de erfgenamen van Johan Tuinders In 1805 het pand aan David Schindler die er maar f1.201,- voor hoeft te betalen. In 1809 verkoopt hij het voor bijna dezelfde prijs aan Elisabet Cornelia Clement de

weduwe van Jan Baddé voor f1.250,-. Inmiddels trouwt Elisabet in gemeenschap van goederen met koopman Johannes Wijnand Smidt en deze verkoopt het pand voor f 1.800,- in 1815 aan de koopman Jacobus Dankaart.

Jacobus Dankaart start in 1816 een kleermakerij in het huidige pand Blauwstraat 71. De zonen van Maria van As, Pieter, Laurentius en Josephus krijgen hier hun opleiding als kleermaker. Laurentius koos uiteindelijk voor het bakkersvak.

Maria was de weduwe van Jean Baptiste Léautaud en huwde later met Jacobus Dankaart. Jean Baptiste Léautaud werkte als koopman en marskramer vanuit dit huis.

Op vrijdag 25 september 1835 vindt om 9.00 uur in het woonhuis van winkelierster en weduwe Maria Dankaart van As een openbare verkoping plaats. Het betreft "ellen" goederen en meubels. De veiling is gedaan door notaris Van der Zaag. Ondanks de grote belangstelling was de opbrengst maar f227,04.

Van kleermakerij naar bakkerij

Op 5 juli 1837 huurt Laurentius Léautaud met zijn vrouw Joanna Flooren het pand Blauwstraat 71 en begint er een bakkerij in. Nog kort voordat Maria Dankaart van As komt te overlijden, verkoopt zij het pand op 19 mei 1841 aan Laurentius. Tien jaar later, in 1851 overlijdt Laurentius en er volgt de navolgende boedelbeschrijving.

Hoe zag Blauwstraat 71 er van binnen uit?

In 1851 wordt er een boedelbeschrijving opgemaakt voor Johanna Flooren de weduwe van Laurentius Léautaud. Aan de hand van deze beknopt weergegeven beschrijving ontstaat er een duidelijk beeld hoe de woning en bakkerswinkel er rond 1850 van binnen uit heeft gezien.

Winkel

Feitelijk alle bakkersbenodigdheden zoals: zes stuks broodbakken, een schraag en bank, twee rekken en drie manden. Tevens veertig stopflessen, een koperen winkellamp, drie paar koperen schalen, gewichten en de losse winkelkast. Er stond ook een stoel in de winkel, een blikken trechter en ijzeren staaf. Uiteraard ook een toog of winkelbank en twee glasgordijnen. Dat de bakkerij op dat moment nog in werking was blijkt uit de aanwezigheid van brood, koeken en kleingod met een totale taxatiewaarde van f9,-. Om voorraad te bewaren waren er ook vijf blikken trommels en zes tonnetjes. Verder stond er een partij suiker en krenten in de winkel ook ieder ter waarde van f9,-. Je zou verwachten dat deze

soorten producten in de bakkerij stonden, maar ze werden hier in de winkel aangetroffen.

Binnenkamer met uitzicht op de winkel

De ruimte is gestoffeerd en gemeubileerd met o.a. een vierkante tafel met vier stoelen, spiegel en ladetafel en een ladekast met wat sierraden. Papierwerk, f150,- kasgeld, serviesgoed, een paar boeken, handschoenen en een paar glasgordijnen.

Ook bevindt zich in deze ruimte een aantal ijzeren zeven, voor f26,- aan boter en een potje honing van f3,- maar ook een paraplu! Mogelijk stonden deze spullen achter het aanwezige bedgordijn met ijzeren roeden, want over een bed wordt niet gesproken.

Op de kelderkamer

Dit is, gezien het aantal meubelen een vrij groot vertrek, dus is de kelder ook vrij groot. Een zevental stoelen met een ronde tafel en twee bakledikanten met katoenen behangsel. Waren dit bedsteden waarvan de buitenzijde met katoen afgewerkt was? Bij de bedden behoort het beddengoed en de waterpotten. Een vaste kast met deze spullen en wat serviesgoed en keukengerei. Tevens nog twee strijkijzers en een koffiemolen. In de kamer staat tevens nog een lessenaar en een speeltafeltje maar ook een hondenhokje. Een houten kistje en wat bakjes en een paar mandjes, twee stoven, nog twee schragen, een tafeltje en nog een kist met erwten.

Op de bovenoven

Uit de beschrijving blijkt dat dit een voorraadruimte is voor spulletjes die in de bakkerij nodig zijn. Een kachel met toebehoren, Keulse pot, twee taartpannen, enkele aardewerk kruiken, flessen, zeven stoofstenen, een ijzeren koekenpan, hangijzer, twee komforen, een blikken emmer, een koperen theeketel enkele planken, wat oud ijzer en een zak met as.

In de bakkerij

Wat het gereedschap betreft: koperen schop, schuimspaan, maat, gewone messen, hakmes, drie lampen, pijpenijzer, slijpplank, bak, ijzeren pot, zaag, borstel, en een vuurschop. Tevens een koperen en ijzeren doofpot, hierin werd het overgebleven as gedaan. Ook komen we tegen: twee houten troggen, een ijzeren pot, houten emmer, Keulse en aardewerk potten, zes tonnen, 19 platen, twee houten tobben en bak, een aantal houten kistjes en drie katoenen broodkleedjes.

Op de plaats

Wat kleine spulletjes en een spoelton maar ook een klamp mutsaard ter waarde van f30,-. Een varkenshok met 4 varkens met en gemiddelde waarde van f14,50 per varken.

Washuisje

Een stoel, stoof, wasbord, vuurband en een ketting.

Op de knechtenkamer

Twee bedden en twee stoelen en wat dekens en lakens.

Bovenkamer met een raam aan de straatzijde

Is mogelijk ook in gebruik als slaapkamer. Een ledikant, een blikken teil, gieter, lantaarn en een houten bak.

Kamer ernaast

Deze was vermoedelijk ingericht voor de winter en zomerkleding. In dit vertrek hing vrouwen en mannenkleding en wat schoeisel. Er stond ook een tafel en er hing een kapstokje. Er bevonden zich nog wat kleine spulletjes zoals drie stoven, tafelkleden en servetten en een kandelaar met kaars voor de verlichting.

Spekkamertje

Dit was meestal een met gaas afgeschermd kastruimte op de zolder voorzien van regelbare ventilatie. De inventarisatie van dit kamertje was op 24 juni. Er bevond zich geen gerookt spek of worst in dit vertrek wat je ook niet op dat tijdstip zou verwachten, de varkens bevonden zich nog op de binnenplaats. Wat er wel stond was een emmer, hoekbak, karaf, drie flessen, een mand en een ladder!

Op de zolder

Planken, wiegstoel, partij turf en een paar schaatsen.

Op de meelzolder

Deze ruimte was bijna altijd aan de voorzijde van het huis, gelegen aan de staat. Zo was het mogelijk om de zakken meel ed. omhoog te hijsen en via een zolderluik naar binnen te brengen. Aanwezig op de zolder was een partij rogge en tarwemeel, 30 stuks meelzakken, een zemelen buil, drie graanschoppen, twee vegers, graanmaat, bloembuil, partij zemelen. Meelkist, rek, zeef, ijzeren balans, twee schalen partij gewichten en nog een balans met schalen.

Kelder

Keulse pot, partij bezems, aardappelen, kruik, ton, 2 tobben, 6 manden, zakje gist, partij mutsaard ofwel mutserd.

De totale waarde van de inboedel met nog wat tegoeden f1.495,-.

De bakkerij blijft in bedrijf en mogelijk werkt Johanna Flooren nu samen met de 10 jaar jongere bakkersknecht Anthony van Aert. In 1853 trouwt Johanna met hem en samen zetten zij de bakkerij aan de Blauwstraat voort. In 1864 gaan ze in het buurhuis wonen nadat ze gestopt zijn met de zaak. Dochter Maria Leautaud met haar man Gregorius Dekkers nemen de bakkerij en winkel over.

Tot 1894 als Maria Leautaud overlijdt bestiert Gregorius Dekkers samen met haar de bakkerij. In 1901 wordt de bakkerij verkocht aan Theodorus Sluiter. De bakkerij blijft, maar de naam Leautaud verdwijnt na bijna een eeuw uit de Blauwstraat.

Uit onderstaand krantenartikeltje van december 1934 blijkt dat bakker Theodoor

Th. Sluiter, Steenberg, Blauwstraat 289. Handelsnaam gewijzigd in Cor. Dekkers. Nieuwe eig. M. Dekkers.

Sluiter zijn bakkerij over doet aan bakker Cornelis Dekkers. Deze bakker Dekkers is voor een aantal Steenbergaren een welbekende naam, maar heeft geen relatie met bakker Dekkers, die in de 19^e eeuw in dit pand zijn bakkerij hield.

WEGGELOPEN :
HOND
(Engelse Setter)
Zwart met bruine poten. Luistert naar de naam «BOBBY»
Bij terugbezorging goede beloning
Cor DEKKERS - Blauwstr. B 289
STEENBERGEN

Het volgende berichtje uit een krant van 1944 wil ik u niet onthouden. De reden van de advertentie spreekt uiteraard voor zich. Interessant is het adres, waar de beloning opgehaald kan worden. Blauwstraat B 289. Hierover verderop in het artikel meer.

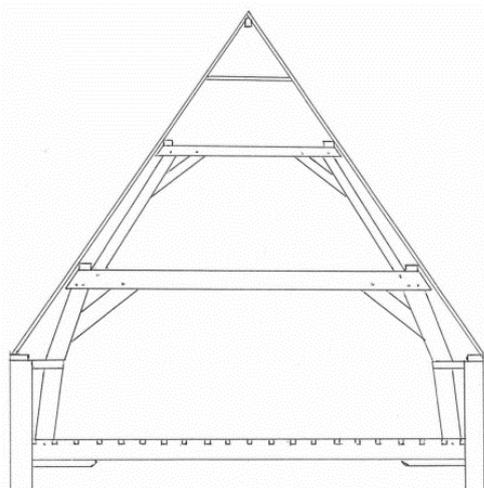
Eigenaren van 1792 op het huidige huisnummer 71

Johannes Tuinders, landman en erfgenamen	1792-1805
David Schindler en zijn vrouw Elisabet Cornelia Clement, weduwe van Willem Baddé	1805-1815
Johannes Wijnand Schmidt, gehuwd met Elisabet Cornelia Clement	1815-1815
Jacob Dankaart en Maria van As, weduwe van Jean Baptist Léautaud, kleermaker	1815-1835
Laurentius Leautaud en Johanna Flooren, bakker	1835-1853
Johanna Flooren, weduwe van Laurentius Leautaud en Antonij van Aert, bakker	1853-1864
Maria Leautaud en Gregorius Dekkers, broodbakker, en erfgenamen	1864-1901
Theodorus Sluiter, broodbakker	1901-1935
Cor. Dekkers, broodbakker	1935-1974
J.P.M. van Oers, drogist	1974-2006
J.A.M. van Drunen en J.M.A.L. van Drunen - van Oers, drogist	2006-heden

Een bezoek aan Blauwstraat 71

Een goed plesant en hegt sterk huis, schoone tuyn etc. staat te lezen als het pand in 1792 openbaar wordt verkocht. *Hegt en sterk* is het zeker zo blijkt bij ons bezoek.

Op de voorzolder een hoge kapconstructie. Eiken balken van 220 x 200 mm, eiken daksporen van 100 x 100 mm, soms bezaagd, soms bekapt en soms gewoon rondhout. De kap is mogelijk van rond 1600 of iets ouder. Eiken spanten werden

Figuur 1 Schematisch doorsnede van de kap van de voorzolder

na 1600 schaars omdat inlands eiken dan zeldzaam begint te worden. De kap bestaat uit een dekbalkjuk met daarbovenop een dekbalkstandjuk. Het bovenste balkje heet sporenhout. In onze Brabantse streek werd dat een hanenbalkje genoemd.

Vloerplanken van 32cm breed (ruim voorzien van krimp-stoflatjes) op balken die hart op hart 30 cm liggen.

Balklagen met kinderbalkjes komen in de steden na 1650 vrijwel niet meer voor. De achtergevel van die zolder toont vreemde aanpassingen, een schoorsteen die verwijderd is, dakgordingen die op grove wijze afgebroken en weer aangeheeld zijn. De hele dakconstructie is voorzien van multiplex dakplaten. In de huidige ruime woonkamer op de eerste verdieping, is een verlaagd plafond gemaakt zo, dat er een plafond indeling is van moerbalken en kinderbinten.

Het keldergewelf is gaaf behouden. Een gemetselde trap naar beneden en een mooi egaal tongewelf. De dichtgemetselde kelderopening lijkt vreemd, maar op de tekening van vóór 1974 blijkt er een binnenplaatsje te zijn geweest, dat nadien bij de winkel is getrokken. Op de

tekening staat ook dat het gewelf, dus ook de kelder groter is geweest.

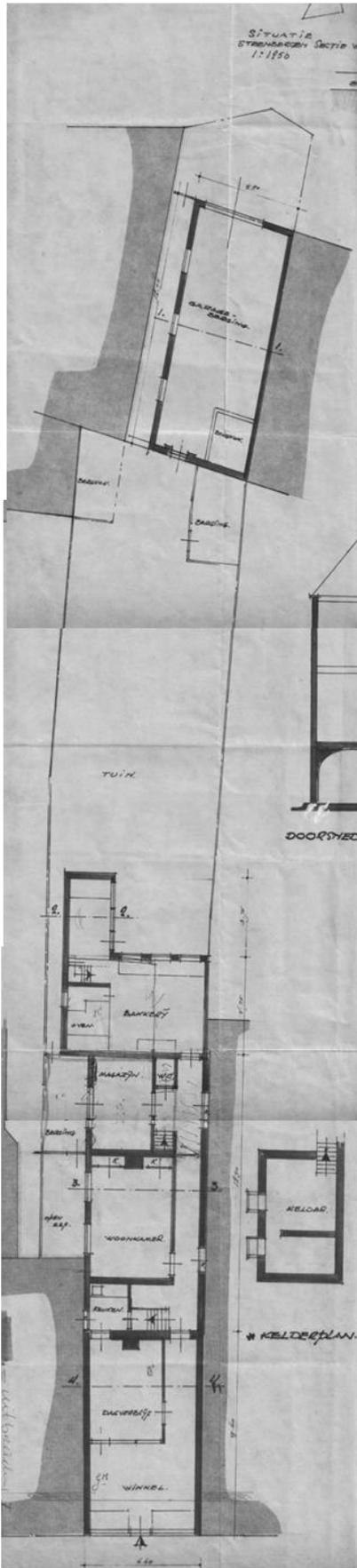
De hoogglans zwart geschilderde bordestrap is met gebruikmaking van forse ronde hoofdbalusters, de gietijzeren spijlen en de geprofileerde buitenleuningen fraai in stijl gereconstrueerd.

De bewoningsgeschiedenis gaat in ieder geval terug tot 1621 zoals al in eerder in dit artikel te lezen is. Bij een bezoek aan Blauwstraat 71 blijkt dat de woning uiteraard uitgerust is met het comfort wat past bij de onze tijd. Een aantal elementen zoals het dak en de kelder ademen nog de tijd van honderden jaren geleden. Ook de plattegrond van het huis is onderhevig geweest aan veranderingen door activiteiten van de bewoners, maar een aantal zaken zijn nog goed te herleiden tot het origineel. Bijvoorbeeld de saletkamer, die vermeld wordt in de verkoopakte van 1792 is in de boedelbeschrijving van 1851 in gebruik als bakkerswinkel en binnenkamer met schoorsteen. De schoorsteenmuur is dezelfde muur die nu nog op de voorzolder zichtbaar is.

De rijkversierde gevel is, zoals bij veel woningen, geplaatst rond 1880. Hierdoor heeft het pand een jongere uitstraling gekregen, maar een veel ouder pand gaat achter deze gevel schuil.

Blauwstraat 71 in kaart

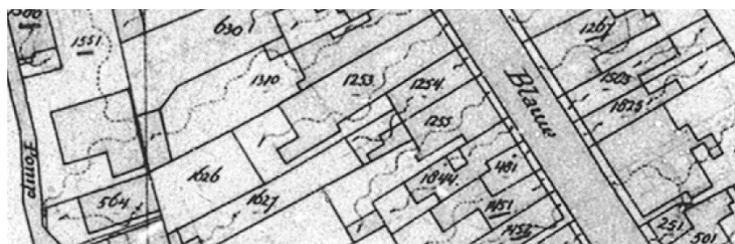

Op deze pagina is Blauwstraat 71 op verschillende manieren in kaart gebracht. Aan de linkerkant is een plattegrond van de bebouwing en het perceel uit 1974 te zien. De kaart hieronder komt uit het Kadaster van 1832. Onder aan de pagina is de kadastrale kaart uit 1906 afgebeeld.

In 1832 werd Nederland voor het eerst kadastraal

in kaart gebracht. De kadastrale kaart hierboven en de veel jongere perceel bebouwing aan de linkerkant kunnen met elkaar vergeleken worden. De huidige vorm van het perceel is duidelijk herkenbaar op de kaart van 1832. Om het perceel langgerekt te maken hebben broodbakker Gregorius Dekkers en zijn vrouw Maria Leautead het perceel W479 gesplitst. De bebouwing in 1832 reikt minder ver dan op de plattegrond uit 1974. 100 jaar eerder heeft bakker Dekkers er zijn bakkerij uitgebreid en een nieuwe oven gebouwd. Deze uitbouw is op kadastrale kaart van 1906 hieronder goed zichtbaar.

Huisnummers

Zo weinig als het perceel en zijn bebouwing wijzigde door de jaren heen. Zo veel veranderingen waren er in het adres van Blauwstraat 71. Steenbergen kent vanaf 1804 adressen. De stad van Steenbergen, waar we het gebied binnen de vesting mee bedoelen, was tot en met 1862 ingedeeld in vier wijken, wijk A tot en met D. De Blauwstraat behoorde tot wijk C en na 1862 werd de straat ingedeeld bij wijk B. Een adres bestond uit het wijknummer met een huisnummer. Het eerste adres was C30, wat staat voor Wijk C nummer 30. Straatnamen als Blauwstraat, Markt of Grote Kerkstraat kende men wel, maar werden pas na 1949 gebruikt in adressen.

Voor meer specifieke informatie over het registeren van bevolkingsgegevens verwijzen wij u graag naar het artikel "De bevolking van Steenbergen in 1840" van Hanneke Meulblok. Hier wordt de bevolkingsregistratie van toen gedetailleerd uitgelegd.

Hieronder volgt een overzicht van alle adressen door de jaren heen. Vanaf 1949 wordt adressering gebruikt zoals we dat tot op de dag van vandaag kennen. Het adres Blauwstraat 71 bestaat pas 70 jaar!

1828-1862	: C30
1863-1874	: B170
1874-1880	: B171
1880-1899	: B292
1900-1904	: B304
1904-1915	: B314
1915-1932	: B293
1932-1949	: B289
1949-heden	: Blauwstraat 71

Bron(nen):

- Westbrabants Archief in Bergen op Zoom
- Archief van heemkundekring De Steenen Kamer

Met dank aan de familie van Drunen, eigenaren van Blauwstraat 71 voor hun gastvrijheid en het verstrekken van informatie over hun woning.

Werkgroep stadskernonderzoek

Niek van Beers, Hans Slokkers, André de Vos, Piet Verkouter, Fred van de Kieboom en Hanneke Meulblok